

Afgelopen week reed ik op donderdagavond na een bijeenkomst naar huis. Het was vier december en ik had mijn favoriete radiozender (Radio 4) aan. Meestal zet ik het programma na half elf uit want dan is er veel gepraat en meestal vind ik dat niets. Maar deze avond was anders want de gast was Friso Spoelstra die een fotoboek (Devils and Angels, ritual feasts in Europe) heeft gemaakt over een aantal rituelen in verschillende culturen. Daar hoort ook het vieren van Sinterkaas bij, vandaar ook het onderwerp bij dit nachtprogramma.

Veel sinterklaasrituelen hebben echter niets met ons feest van cadeautjes en speculaas en marsepein te maken. Vaak gaat het om het verdrijven van de duisternis (het is dan bijna de kortste nacht en de duivels komen tevoorschijn om de duisternis te verjagen) maar ook om verschillende vruchtbaarheidsrituelen. Interessant was zijn beschrijving over de viering van Sunneklaas op de waddeneilanden. Hier was het een strijd om de macht. Jongeren vermommen zich onherkenbaar en trekken dan in groepjes door de straten. Voor het zover is trekken mannen in witte gewaden door de straten om de straten schoon te vegen. En dat gaat niet zachtzinnig evenals de confrontatie tussen de vermomde jongeren.

Onze zwarte Piet had vroeger ook een negatief karakter. Hij fungeerde als boeman met roe en zak als attributen. De zak is nu alleen nog maar voor de pakjes en hij wordt meer en meer de vriendelijke assistent van Sinterklaas. Zelfs zijn huidskleur verandert. In veel andere landen is de zwarte Piet nog altijd de boeman. Vaak gaat hij met boeien of andere werktuigen bij de kinderen langs en stampet hij op de grond. Sint en Piet als symbolen van goed en kwaad.

Ook mijn krant (Trouw, Letter en Geest 6 dec 2014, blz 28/29) besteedde aandacht aan dit fotoboek. Het artikel heeft prachtige foto's van een Bulgaarse "Kuker", een Roemeense "Baba Luda" en een Griekse huwelijkstraditie. Wat een buitenstaander ervaart als exotisch, is voor de autochtone dorpingen niet altijd even leuk.

Wat Spoelstra wil zeggen is dat rituelen in een cultuur heel belangrijk zijn. En soms zijn de rituelen zo gewoon geworden dat we het niet meer zien. Veel scholen hebben hun ochtendgesprek met de kinderen om hen in een overgang te brengen van thuis naar school. En we hebben dat zelf ook met ons kopje koffie als we het werk beginnen. En dan de ochtend beginnen met de nieuwe nieuwsbrief van de LVO; wat wil je nog meer? Ik wens u veel leesplezier met deze Nieuwsbrief.

Gert Plomp
voorzitter